

Slovenski dom

Štev. 196.

V Ljubljani, v soboto, 29. avgusta 1942-XX.

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in aprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Bollettino No. 823:

Puntate avversarie sono state respinte

Quattro velivoli inglesi abbattuti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 28 agosto il seguente bollettino di guerra n. 823:

Puntate di reparti esploranti avversari, appoggiate da vivo fuoco di artiglieria, sono state respinte sul fronte egiziano. Cacciatori germanici hanno abbattuto in combattimento tre velivoli nemici.

Incursioni aeree sono state condotte su Gela e Comiso da apparecchi britannici uno dei quali, centrato dalle batterie della difesa precipitava in fiamme nei dintorni di Comiso, mentre un altro gravemente colpito veniva costretto ad atterrare presso Marina di Ragusa: il pilota è stato catturato.

Sono segnalati un morto e alcuni feriti tra la popolazione civile e danni non gravi.

Vojno poročilo št. 823:

Sovražni sunki so bili zavrtnjeni

Štiri angleška letala sestreljena

Uradno vojno poročilo št. 823 pravi: Sunki sovražnih oglednih oddelkov podprti z živim ognjem topništva so bili odbiti na egipčanskem bojišču.

Nemški lovci so v boju sestrelili tri sovražna letala.

Britanska letala so izvršila polete nad Gelo in Comiso; pri tem je bilo eno letalo zadeto od strelcev obrambnega topništva ter je v plamenih padlo na tla v okolici Comisa, medtem ko je bilo drugo hudo zadeto ter je bilo prisiljeno k pristanku v bližini Marina di Ragusa. Angleški letalec je bil ujet. Uradno je javljeno, da je bila med civilnim prebivalstvom ubita ena oseba, nekoliko pa jih je bilo ranjenih. Povzročena škoda ni znana.

Podrobnosti o drugi bitki pri Salomonskem otočju, ki se je končala z japonsko zmago

Rim, 29. avgusta. s. Iz ameriških Združenih držav je bilo sporočeno, da je ameriška mornarica pri Salomonskem otočju dosegla drugo veliko zmago nad japonsko vojno mornarico. To obvestilo so ameriški časopisi objavili z velikimi naslovi in z mastnim tiskom. Toda vsa ta poročila ne podajajo prav nobenih podrobnosti o poteku operacij, pač pa se da po sporočilu Reuterjeve agencije ta silovita zmaga povzeti takole: Ameriške enote, ki so križarile vzdolž Salomonskega otočja proti vzhodu, so doznale, da so se japonske pomorske sile obrnile in usmerile proti otokom, pa so zato odprle peklenski ogenj na sovražnikove ladje. Amerikansko streljanje naj bi trajalo z rednimi presledki tri dni, nakar je nekaj hitrih ameriških stražnih ladij pobitelo pregledat bojišče, da bi tam našle japonske ladje. Tudi več letal se je dvignilo v zrak, toda niti stražne ladje, niti letala niso našla sledov o japonski mornarici. Ameriška admiraliteta sklepa iz dobjenih poročil, da je japonska mornarica pobežnila z bojišča zaradi silovitosti ameriškega napada. Amerikanska mornarica je s tem dosegla novo zmago. Zanimivo pa je brati, kar je napisal neki vojni dopisnik novozelandskih listov o tej in prejšnji pomorski zmagi ameriške mornarice. Škoda, ki so jo utrpeli Japonci v enotedenskih bojih, piše ta poročevalec, je težka za sovražnika, vendar pa ni omrtviliča japonskih pomorskih sil, ki še vedno lahko nastopijo tam in tako, kakor Japonska želi. Japonske izgube v Koralskem morju, pri Midwayu in v dveh nastopih ob Salomonskem otočju ne zadostujejo, da bi se že vnaprej veselili zmanjšane napadalne zmoglosti japonskih pomorskih sil.

Tokio, 29. avgusta. s. List »Asahi« poroča, da se je druga bitka pri Salomonskih začela popoldne v ponedeljek ob 15.30, ko je ameriški oddelk sestavljen iz ene velike in ene manjše letalonosilke, ene bojne ladje vrste »Pennsylvania« in iz drugih manjših vojnih enot plul proti severu in so ga japonska ogledniška letala odkrila v vodah vzhodno od Salomonskih otokov. Japonsko poveljstvo je ukazalo nemudoma preiti v napad. Bombniki, torpedniki in japonski strmoglavci so se takoj vrgli v napad in metali bombe zlasti na letalonosilko in bojne ladje. Okrog ameriških ladij je kar deževalo bomb in kmalu je bila velika ameriška letalonosilka zadeta. Ogromen plamen je bušnil iz ladje, sledile pa so eksplozije, nakar je morala ladja izpluti iz vojnega oddelka. Vse ameriške ladje so srdito streljale s protiletalskim topništvom in skušale onemogočiti napade japonskih bombnikov. Toda nova bomba je padla in zadela bojno ladjo, nakar so vse ostale ladje začele zapuščati bojno poprišče. Nasprotni-

Rim, 29. avg. s. List »Newyork Post« objavlja pod naslovom »Evropo moramo napasti v tridesetih dneh«, senzacionalen dopis svojega moskovskega dopisnika Lillanda Steweya. Dopisnik zatrjuje, da se sile Osi približujejo ciljem, ki so bistvene važnosti za nadaljnji potek sedanje vojne. Možno je, da utegne sovražnik, tako se izraža, dopisnik dospeti do krajev, ki so najvažnejši, že pred koncem novembra. Če kdo v Ameriki misli, da bi po vsem tem zavezniški še mogli doseči drugo zmago, se zelo moti. Dokler ne bo ustvarjeno drugo bojišče, so vse šanse za zmago na strani

Več kavkaških prelazov v nemških rokah

Nemške čete napredujejo zapadno od Stalingrada — Pri Kalugi, Rževu in Ladoškem jezeru zavrtnjeni sovjetski napadi

Hitlerjev glavni štab, 29. avgusta. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

V Kavkazu so izsilile gorske čete prehod preko nadaljnjih visokih gorskih prelazov. Razkropljene sovražnikove sile so bile uničene.

Zapadno od Stalingrada pridobiva nemški napad proti žilavemu sovjetskemu odporu na ozemlju. Pri obrambi obupnih protinapadov je bilo samo v teku včerajšnjega dneva uničenih ali zaplenjenih 150 sovjetskih oklepnikov. Močne letalske sile posegajo uspešno v borbe na zemlji in so razen tega uničile tudi za vojno važne naprave v Stalingradu ter zveze v zaledju. Na Volgi sta bila zažgana dva prevozna parnika.

Na bojišču ob Donu so nemške in italijanske čete zavrtnjele sovjetske napade.

Južno od Kaluge in pri Rževu so se zrušili hudi sovjetski napadi. Tudi nekateri krajevni sovjetski nastopi so ostali brez uspeha.

Južno od Ladoškega jezera so ostali brez uspeha hudi sovjetski napadi, v katerih je bilo med drugim uničenih 35 oklepnikov.

Sovjetsko letalstvo je v teku včerajšnjega dneva izgubilo v letalskih bojih in po protiletalskem topništvu 101 letalo, medtem ko je bilo 7 drugih letal uničenih na tleh. Ena nemško letalo je bilo izgubljeno.

Pri poletu nad zasedene zapadne pokrajine je bilo včeraj v letalskih bojih sestreljenih 15, od stražnih ladij pa 3 angleška letala brez lastnih izgub. Razen dnevnih motilnih poletov nad zapadno Nemčijo so oddelki angleških bombnikov v noči na 28. avgusta odmetavali zažigalne in rušilne bombe predvsem na mesto Kassel. Civilno prebivalstvo je imelo izgube. Po dosedanjih poročilih so nočni lovci in protiletalsko topništvo sestrelili 35 izmed napadajočih bombnikov.

V času od 14. do 27. avgusta je izgubilo angleško letalstvo 315 letal, od teh 52 nad Sredozemskim morjem in Severno Afriko, medtem ko je bilo v istem času v boju proti Angliji izgubljenih 63 nemških letal.

Podnevi in ponoči so nemška letala bombardirala za vojno važne naprave v južni in

jugovzhodni Angliji in odmetala tamkaj velike množine rušilnih in zažigalnih bomb.

Berlin, 29. avgusta. s. V pristojnih krogih poudarjajo, da se je nemškim in zavezniškim četam navzlic kar moč srditemu sovjetskemu odporu ter kljub silnim boljševiškim utrdbam posrečilo osvojiti si nova ozemlja tako zahodno od Stalingrada kakor v osrčju Kavkaza. Vest, ki so jo razširile tuje agencije, po kateri so nemške čete dospеле do Volge, v pristojnih berlinskih krogih ne potrjujejo, a tudi ne zanikajo. Kakor znano, so italijanske čete znova zavrtnjele besne sovjetske napade na bojišču ob Donu. Boljševiki so utrpeli prav hude izgube.

Glede obrambnih bojov na odseku zahodno od Moskve poudarjajo, da so spričo nemških postojank, ki so danes bolj močne kakor kdaj poprej, znova spodleteli vsi sovjetski napadalni poskusi.

Težave angleške mornarice v Sredozemskem morju

Izjave britanskega admirala o vplivu bojov na afriškem bojišču na potek pomorskih operacij

Rim, 29. avgusta. s. Admiral Harwood Norman, poveljnik angleške mornarice v Sredozemskem morju, je izjavil dopisniku agencije Reuter, da so bili izdani potrebni ukrepi, da bi se v tem morju zagotovilo čim tesnejše sodelovanje med letalstvom, podmornicami in ostalimi pomorskimi enotami. Po teh izjavah se sklepa, da so bili ukrepi izdani zato, ker položaj močne britanske mornarice v Sredozemskem morju ni več takšen, kakor je bil svojčas. Admiral je nato omenil, da angleška mornarica ne more več izvrševati svojih običajnih operacij brez zadostne letalske zaščite in pristavil, da bo, če bo potrebno, mornarica takoj izvršila svojo nalogo in sprejela nase vsa tveganja. Nato je nadaljeval: »Letalstvo je silnega pomena v operacijah na Sredozemskem morju, kajti sovražnikovo napredovanje do El Alameina je vzelo zavezničkom letalsko, s katerih so lahko lovska letala prevzela zaščito mornarice. Vse zavisi — to je žalostno priznanje angleškega admirala — od izida kopenskih operacij.

Admiral Harwood je poskušal ublažiti vtis teh svojih izjav z zatrdom, da ima Anglija na razpolago podmornice, ki lahko dosežejo velike uspehe, zavezniško letalstvo pa nastopa vsak dan, da bi uničilo sovražnikove ladijske sprevoce, ki vozijo v severno Afriko, povrh pa stalno nastopa precejšnje število letal, ki zasledujejo podmornice osi. Zaključek admiralovih izjav pa ni preveč tolažiliv za Britance, katerim so stalno dopovedovali, da je Sredozemsko morje neke vrste angleško jezero. »Gotovo je,« je admiral končal, »da je to znano tudi sovražniku, da namreč naša

O predvčerajšnjem posebnem sovjetskem uradnem vojnem poročilu, ki je naznanjalo napredovanje sovjetskih čet na odseku pri Rževu, pa ponavljajo, kar je že bilo povedano ter dodajajo, da gre za krajeven ruski uspeh, ki nima prav nobenega vojaškega pomena. Nemško poveljstvo je popravilo vojne črte ter še bolj utrdilo bistvene postojanke, v katere se zdaj boljševiške sile zamaž zaganjajo.

O bojih južno od Ladoškega jezera pa pravijo v berlinskih krogih, da je čisto jasno, da se Sovjeti trudijo, da bi zadržali klesče, ki stiskajo Leningrad že več ko leto dni. Na tem odseku se boji še bijejo.

Končno pa v pristojnih krogih še podčrtava, kako silne so sovjetske letalske izgube. Tako so predvčerajšnjim izgubili okrog 108 strojev, medtem ko je šlo v izgubo le eno samo nemško letalo.

mornarica ni več tako močna kakor je bila svojčasno, kajti vojne mornarice zavezniških narodov morajo na vseh prostornih svetovnih morjih izvrševati velike in odgovorne naloge.

Močan potres v Albaniji

Tirana, 29. avgusta. s. Podrobnosti iz potresnega območja v Albaniji potrjujejo, da so potresne naprave v Piskopeju zabeležile potres ločno ob 8.10 na dan 27. avgusta in da je bilo središče potresa v bližini vasi Macelara, kjer je bila povzročena zelo velika škoda. Po prvih uradnih ugotovitvah znaša število mrtvih 43 oseb in 110 ranjenih. Približno 1200 ljudi je ostalo brez strehe, mnogo živine pa je bilo ubite. Tako v Piskopeju, kakor tudi v vaseh Macelara, Vejniki, Alajbeg, Kurtvegi in Elabaru je videti sledove potresa. Po prvem potresnem sunku, ki je napravil najhujšo škodo, so sledili še drugi manjši sunki.

Na kraj nesreče se je podal s posebnim letalom albanski ministrski predsednik in je obiskal prebivalstvo hudo poškodovanih naselij ter jih pohvalil zaradi njihovega vzdržnega vedenja. Na prebivalstvo je bil napravila globok vtis vest, da je Duce določil milijon lir v korist potresnim žrtvam. Ko se je predsednik povrnil v Tirano, se je ustavil na letališču, kjer je sprejel ravnokar dosepelega kraljevega namestnika iz Rima, kateremu je poročal o svojem potovanju in o ukrepih v opustošenih krajih.

Vse albansko časopisje objavlja z velikim poudarkom vest o velikem Ducejevem darilu, ki dokazuje kako prihaja njegova velikodušnost do albanskega naroda do izraza v vseh okoliščinah.

Na kraj nesreče so bili takoj poslani vojaški in civilni oddelki ter milica, da pomagajo pri reševanju.

Romunski kralj sprejel italijanske in nemške vojne invalide

Bukarešta, 29. avgusta. s. Romunski kralj Mihail in kraljica mati Helena sta v kraljevem gradiču Pelešu na Sinaji sprejela odposlanstvi italijanskih in nemških vojni invalidov. Pri sprejemu je bila navzoča tudi skupina romunskih častnikov, ki so bili ranjeni na vzhodnem bojišču. Kralj in kraljica sta se dolgo razgovarjala z junaki predstavniki treh zavezniških narodov. Kralj Mihail, ki je govoril v italijanski, se je posebno zanimal za vojaške dogodke, pri katerih so sodelovali Italijani.

Vesti 29. avgusta

V čilsko pristanišče Lorenzo Marquez je prišla japonska ladja »Takuta«, ki je pripeljala angleške diplomate in druge Angleže iz Japonske. Iz Indije pa je tjakaj prispela ladja »City of Paris« z japonskimi diplomati. — 1. septembra bodo izmenjali potnike obeh ladij.

Vsi Nemci, ki so bili po sovjetski zasedbi baltičkih držav preseljeni v Nemčijo, se sedaj lahko vrnejo v Litvo, so v Berlinu uradno objavili.

Londonska vlada je imenovala novega ministra lorda Moineja in sicer kot ministra pomočnika za Srednji Vzhod. Tako bosta na Srednjem Vzhodu odšel delovala dva ministra. Case in kot njegov pomočnik lord Moine.

Španija in Argentina sta za sedem let uredili svojo trgovinsko izmenjavo. Argentina bo izvažala v Španijo meso, žito, dobivala pa bo v zameno železo, olje in konzervirane ribe.

V Madridu so prijeli Francesca Cadiza, bivšega župana v Vianosu, ki je bil med državljansko vojno član »Krvavega sodišča«. Mož je zagrešil veliko število zločinov in je sedaj živel v Madridu pod tujim imenom. Prijeli so pa tudi neko Lucio Martinez Requento, ki je bila visoka funkcionarka v komunističnih društvih in se je odlikovala s svojimi zverinetvi, zlasti pa s klanjem duhovščine.

Kitajski maršal Čangkašek skuša na vsak način preprečiti vsakršno sodelovanje med bojevniki za indijsko neodvisnost in kitajskimi četami, ki so iz Burme pribežale v Indijo. Na Dunaju je umrl nadvojvoda Franc Ferdinand, bivši poveljnik letalstva avstroogrške monarhije. Ob izbruhu svetovne vojne je bil poveljnik 14. armadnega zbora, nato je poveljeval armadi, ki je pri Gornicah v Galiciji prodrla ruske črte.

Stroge določbe novega ameriškega vojaškega zakonika

Rim, 29. avgusta. s. Angleški krogi so hudo vznemirjeni zaradi uvedbe novih ameriških vojaških sodišč za ameriške vojaške, ki bivajo na angleškem ozemlju ter menijo, da ta korak znova dokazuje težnje ameriškega imperializma. A zdi se, da ne nosijo vso krivdo Amerikanci. Po vesteh iz Londona so namreč v hudih skrbah za vedenje in pokorščino svojih vojakov v Evropi. Znano je, da pisana plemena ameriške vojske tekmujejo med seboj, kdo bo bolj razgrajal, delal večje neredne, uprizarjal hujše spopade in spodbujal k čim bolj krvavim pretepom; vse te nerednosti pa počenjajo, potem ko so se obilno nasrkali opojnih pijač. O vsem tem mnogo vedo meščani in meščanke, ki so imeli veliko srečo, da so te ameriške vojske imeli v gosteh. Videz je, da se je ameriška vlada trudila najti zdravilo proti takemu vojaškemu razvratu. Lahko sklepamo, da se je včeraj v Londonu

sestal poseben ameriški vojni svet ter tamkaj odobril vojaški zakonik za ameriški ekspedicijski zbor, ki je poln hudih kazni. Za volnostno, umor ali kakršno koli drugo nasilje, mora ameriški vojak plačati s smrtjo na večalih. Za druge grehe, kakor nepokorščino, uport itd. ga ustrelijo, poprej pa mu še vzamejo vojaške časti. Zaradi tatvine ga čaka dosmrtna vojaška ječa.

Novi zakonik torej dokazuje, kako malo zapajo v pošteno vedenje ameriškega vojaka, izpričuje pa tudi, kakšne slabe izkušnje so doslej imeli. A v vsem je končno še nekaj smešnega: pravijo namreč, da je nek poslanec delavske stranke v parlamentu ugovarjal proti novemu zakoniku, češ da je ameriški vojak pod strogo disciplino kakor angleški vojak. To pač jasno kaže, kako občutljivi so Angleži za vse svoje pravice.

Anglija hoče s še večjim nasiljem zadušiti upore, ki se širijo po vsej Indiji

Bangkok, 29. avgusta. s. Osrednja indijska vlada je vznemirjena zaradi vstaj, ki so zdaj zajele vse pokrajine. Varnostni ukrepi so le še podžgali indijske množice k večjim manifestacijam proti Angležem. Te so bile spočetka dostojne in mirne, zdaj pa so se prelevile v pravo oboroženo vstajo, kakor dokazujejo mnoge tolpe, ki so se v raznih krajih odločno spopade s policijo ter z vojaškimi četami. Angleži se še zdaj ne zavedajo, kaj se v Indiji dogaja; ne razumejo, da ne gre, kakor tolikokrat v preteklosti, za neko razliko v mnenjih, marveč za gibanje, ki je zajelo prav vso deželo s 400 milijoni prebivalcev.

Dežela se je naveličala stoletnega jarma ter je zdaj trdno odločena, da si bo izvojevala svojo svobodo in neodvisnost. V svoji slepoti Angleži ne znajo drugače zajeziti kipečo plimo kakor z vedno strožimi, nečloveškimi ter zverinskimi policijskimi ukrepi. Ker zapor, bičanje, pretepanje in streljanje ne zadostuje, je podkraljeva vlada zdaj izdala novo odredbo, po kateri bodo s silo zadušili vsak poskus, ki bi bil naperjen proti sedanjim državnim ustanovam. Kaj neki podkraljeva vlada hoče z besedami: »naperjen proti sedanjim državnim ustanovam?« Izraz je hudo megljen, a nemara pomeni, da bo obsojen na smrt, kdor se bo postavil po robu nepobitni resnici, da so Angleži že od 1. 1600 sem indijsko deželo tlačili in izkoriščali, ter vsakdo, ki bi kakor koli ugovarjal proti cesarski vojski ali proti lopovščinam kakkega uradnika, A na tako hlinjeno in zavito redbo se naslanja podkraljeva vlada, da bo lahko

»zakonito« opravičila svojo samovoljnost ter nova nasilja.

Bangkok, 29. avg. s. Do težkih neredov je prišlo v jeklnah v Tata, kjer so indijski delavci prisilili tudi angleške delavce, da so zapustili delo. Policijski agentje so poskušali razpršiti Indijce, ki so se zbrali pred tovarno, ker pa se jim to ni posrečilo, so morale poseči vmes čete, ki so streljale na delavstvo. Dva sta bila ubita, trideset pa ranjenih. Vojaštvo je tovarno zasedlo. Tudi v Danorju je prišlo do množinskih manifestacij indijskega delavstva, ki je zapustilo delo v vseh tovarnah in delavnicah. Oblasti so v skrbeh, kajti v teh tovarnah izdelujejo vojni material. Tudi v Kalkuti in v Ardi je prišlo do spopadov s policijo.

General Žukov postal Stalinov namestnik in obrambni minister

Rim, 29. avgusta. s. Moskovski radio, ki se vedno postavi z alarmnimi novicami, poroča, da je bil general Žukov, poveljnik sovjetskih vojsk pri Moskvi, imenovan za prvega Stalinovega namestnika v svojstvu komisarja za narodno obrambo. Poudariti je treba, da se na prvi pogled zdi, da je bil boljševiški general visoko povčan, toda v resnici je to jasen izraz naglega razvoja sovjetskega položaja, ki nosi na sebi vse tragične znake posledice nezadržnega in zmagovitega nemškega in zavezniškega napredovanja, ki se je pospešilo zlasti zadnje dni.

Nadzorstveno potovanje zveznega tajnika v Črnomelj in Novo mesto

Ljubljana, 29. avgusta

Tiskovni oddelk zveze bojnih fašijev sporoča.

Včeraj popoldne je zvezni tajnik v spremstvu podtajnika Capursa prisel v Črnomelj in Novo mesto, da bi obiskal sedeže teh dveh conskih inspektorjev. V Črnomlju, kjer sta ga sprejela conski nadzornik in tajnik fašija, je pregledal sedež teh dveh uradov, potem pa tudi Dopolavoro pri okrajnem poglavarstvu. Od tam je odšel v Metliko, kjer sta mu conski nadzornik in tajnik fašija podala podatke o življenju v mestu in mu predstavila tudi zastopnike oblasti. Nato je zvezni tajnik odpotoval v Novo mesto. Tam ga je sprejel nadzornik tiste cone. Zvezni tajnik je obiskal sedež nadzorstva, sedež fašija in vojaško bolnišnico. Tu je ranjenim in bolnim razdelil darila in se z njimi pristržno razgovarjal. Za vse je imel tolažilne in bodrilne besede.

V Črnomlju, Metliki in Novem mestu je dal zvezni tajnik krajevnim funkcionarjem navodila in izrazil zadovoljstvo nad delom, ki so ga do sedaj storili. Med svojim obiskom v

teh krajih se je zvezni tajnik pogosto ustavil tudi med četami v vojnih področjih ter se pristržno razgovarjal z vojniki in črnimi srjanci, ki v teh krajih nastopajo junaško in disciplinirano, da bi iz Slovenije pognali vse partizane.

Komisar za občino Št. Vid pri Stični

Ker se je pokazala potreba, da se razpusti uprava občine Št. Vid pri Stični in imenuje izredni komisar, je Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino v soglasju z zveznim tajnikom bojne fašija v Ljubljani in v skladu s čl. 4 Ducejevega razglasa z dne 17. V. 1941-XIX odredil:

1. Razpušča se redna občinska uprava v Št. Vidu pri Stični.
 2. Za izrednega komisarja se imenuje fašist Silvano De Brevi.
- Okrajni komisar za Ljubljansko okolico ima nalogo ta ukaz izvršiti.
- Ljubljana, 15. avgusta 1942-XX.

Grozodejstva partizanskih »osvoboditeljev«

Ljubljana, 28. avgusta.

V kakšno nesrečo je pahnila »Osvobodilna fronta« naše ljudstvo pričajo dovolj jasno in zgovorno žalostni dogodki v našem mestu, še bolj pa po našem podeželju, ki še ni nikdar v zgodovini doživelo tako groznih zločinov kakor ravno to leto, ko pišejo komunistični voditelji z našo lastno krvjo najstrašnejše in najtemnejše liste naše zgodovine. Iz vseh strani prihajajo pretresljiva poročila o groznih zločinstvih, da človek skoro ne more verjeti, da so vsega tega zla sploh zmogni ljudje.

Iz Ribniške doline so prišla tako strašna poročila, da se človek kar zgrozi.

Strašna smrt noseče matere, vzgledne učiteljice

V sredo, 3. junija pred praznikom Sv. Rešnjega Telesa so prišli partizani ob pol 11. ponoči v stanovanje učiteljice g. Ivanke Novakove, po rodu Škrabčeve, sorodnice pok. p. Škrabca, jezi-

Novak Ivanka

koslovca iz Hrovače pri Ribnici, v Sodražico, kjer so jo imeli zaprto in obkoljeno, potem ko so jo proglasili enodnevno »republiko« v tem trgu. Njeno stanovanje so popolnoma uničili in razbili. Njihova strast uničevanja je bila nenasitna. Njo so v stanovanju pretepli do krvi, nato pa vso pretepeno odpeljali v svoje taborišče. V stanovanju, ki je bilo njeno toplo družinsko ognjišče, katerega si je ustvarila s svojim možem v kratki dobi po poroki, je ostala le podrtja in krvtavi madeži tu in tam so pričali, da se je tu odigralo nekaj strašnega.

Ko so jo pripeljali v gozd na pripravno mesto, so ji ukazali, da si je

sama kopala grob

Prosila in rotila jih je, da bi jo vsaj toliko časa pustili pri življenju, toliko tednov in dni, da bi otrok prišel na svet. Pričakovala ga je z blaženim upanjem in veseljem, kakor pričakuje vsaka mlada mati svojega prvega otroka, ki bi ga rada vzela v naročje in zibala svoje prvo dete... Ni bila uslišana. Morala je kopati naprej. Z dvojnimi bremenom obtežena, z otrokom pod srcem in krampom v rokah, v temni noči ni mogla izkopati globoke jame, samo pol metra. Potem so jo pobili, ne,

zadavili so jo,

ker je poveljnik tega »partizanskega osvobodilnega oddelka« (s partizanskim imenom Abi-baje neki Strgar) odločil s svojimi »tovariši«, da ona

baba ni vredna šusa, ker bomo kugle še za druge rabili. Nato so jo pobili s kolom, ji razbili lobanjo in zdrobili spodnjo čeljust ter jo zavalili v plitvo jamo. Truplo so pokrili z njenim vrhnjim plaščem in jo zagrebili.

Truplo Novakove Ivanke, ki je bila iz ugledne Škrabčeve družine v Hrovači in ki je bila vzgledna učiteljica, so odkopali 8. avgusta, ko so našli rob njenega plašča, gledajoč iz zemlje, ki je pokazal kraj, kjer je ležalo njeno mrtvo truplo. Pokojno Ivanko so položili nato v družinski grob v Hrovači ob veliki udeležbi ljudi iz doline in tudi iz Sodražice, kjer so pokojno dne 28. maja javno na trgu zasliševali in pretepli.

Ivanka Novak je padla na bojišču v prvi črti. Ob vseh bridkih okoliščinah je po svoji izobrazbi, po svoji duševni usmerjenosti točno vedela, zakaj je morala umreti.

Nenasitni morilci

so isti dan 3. junija (ločna poročila so prišla šele sedaj) umorili na istem kraju, kjer je nesrečno končala Ivanka, učiteljico Kozorog I. iz Ljubljane, ki je šla v Sodražico k svojim sorodnikom, da bi nakupila kaj živeža. Kakor popotni človek, ki je šel iz Jeruzalema v Jeriho, je padla med razbojnike. Izpraševali so jo, kako je kaj v Ljubljani, kako je hodila iz Ribnice sem, itd. Ker ni vedela, s kom govori, je prostodušno odgovarjala, da bi že bilo, če ne bi bilo teh partizanov, ki nas begajo in vse po deželi poberejo, da nič ne moremo kupiti. To je bilo dovolj — za smrt. Ubili so jo in pokopali v bližini Ivanke Novakove.

Dne 29. junija so ubili 26-letnega Arka Stanka iz Ravnega dola pod Novo Stifto. Gasilec, ki je pomagal toliko gasiti v Sodražici, je domov grede, utrujen in nevoljen vprilo partizonom obsojal to »svobodo«. Prijeli so ga in ga odvedli s seboj in v gozdu ubili. Zagrebili so ga tako, da so njegove noge štrlele iz zemlje.

Iztrgali so mu jezik, odrezali nos in ušesa

Šele sedaj so prišla grozna poročila o zločinstvu, ki so ga izvršili partizani v nekem taborišču pod Kremno v kočevskih gozdovih nad znanim in uglednim trgovcem in gostilničarjem Riglerjem iz Dolenje vasi. Tega moža, ki se ni brigal za drugo kot za svojo dobro in pridno ter varčno družino, ki si je z delom in trudom ustvaril lep dom in premoženje, po katerem so hlepeli morilci, so odpeljali v taborišče in ga neusmiljeno pretepli. Zanesljivo je ugotovljeno, da so nesrečnemu pred usmrtnitvijo iztrgali jezik, odrezali nos in ušesa. K temu grozodejstvu bi radi napisali še marsikaj zelo značilnega.

Smrt časnikarja Debeljaka Jožefa

Pri Riglerjevi družini, ki je imela letos na brezplačnem stanovanju in hrani več zares potrebnih rezevov, je živel tudi časnikar in pisatelj Jože Debeljak, po rodu iz Ljubljane, ki pa je zadnje čase živel na Spodnjem Stajerskem. Živelo je popolnoma zrahljan človek, se ni brigal za prav nobeno politiko, najmanj pa se za »partizansko osvobodilno gibanje«, ki so ga oznanjali razni terenski komunistični delavci po vaseh in v trgu, toda mož, preizkušen, saj je mnogo pretrpel, je previdno morda koga posvaril o napetosti pol v gozdove, pa so njega odpeljali. Zapisan je bil na njihovi smrtni listi, določeno mu je bilo tako po »tovariših«, vendar so mu pošteno

hoteli še podaljšati življenje. Baje so mu celo sporočili, naj se umakne. In umaknil se je — v Gorenjo vas. Pa so prišli sem — ponoči in ga odpeljali v noč. Živčno bolnega starca je vzela noč in med stoterimi drugimi žrtvami leži tudi njegovo truplo.

Debeljak Jože in Kozina France

Mnogo je takih grobov in izpovedi skesanih partizanov, živih prič grozodejstev, ki si jih pošteti človek skoro misliti ne more od sočloveka.

Izkopali so tudi truplo mučenca Franceta Kozina

O prvem umoru in mučenju zelo priljubljene posestnika, člana Prosvetnega in Godbenega društva, znanega sadjarja Franceta Kozina iz Zapotoka pri Sodražici, katerega so ubili komunisti 20. maja, smo že poročali.

Mučenoče truplo so našli v sredo 19. avgusta pod Boncarjevim hribom, okrog 300 m od prvega ovinka ob gozdnem obronku. Domači so ga takoj spoznali. Ležal je v zemlji na zobeh, brez čevljev, oblečen v žamteno obleko. Glavo je imel popolnoma razbito. Vse telo je bilo polno temnih ran.

Njegovo truplo so najprej odnesli v Sodražico. Tu so ga na istem mestu, kjer so ga komunisti vrgli na avtomobil in odpeljali, sprejeli otroci z vencij in moški v špalirju, prav tako, kakor se sprejema mučenca. Franceta so pokopali ob največji žalni svečanosti, ob grobu pa je spregovoril ribniški dekan g. Demšar Viktorijan, sv. mašo zadušnico pa je bral g. Čampa.

V sredo so umorili še Kozinovega očeta, mater in hromega sina

»Moj Bog,« tako se izlize vsakomur iz duše, ko sliši te grozne vesti. Da, resnično! Grozno! Ni še ovenole cvetje na Francetovem grobu, pa so prišli morilci, oh, saj ni drugega izraza za take ljudi, na Kozinov dom v Zapotok, kjer sta še živela 65-letni Kozinov oče Janez in 57-letna

Kozinov oče in mati

mati Frančiška, že vsa skrušena ob tako krutem udarcu, 33-letni hromi sin Janez ter hčerke Draža Mila in Albina.

Izguba pridnega gospodarja Franceta je hudo zadela dobro družino, kateri je bil pokojni Francet res pravi skrbnik. Po umoru Franceta so komunisti prihajali še večkrat na njihov dom, jim grozili ter jih oropali. Morilci so storili sklep, da umore še očeta, mater in hromega Janeza.

V noči od 26. na 27. avgust so vdrl v hišo okrog 11 ponoči. Očeta, mater in sina Janeza so odpeljali v eno klet, v drugo hčerke. Najprej so opravili s hromim Janezom, katerega so takoj ustrelili, očeta in mater pa so zaklali. Ob tej priliki so izropali tudi sosednjo hišo.

Sin bogoslovec g. Mirko, ki je bil na bratovskem pogrebu in je bil tudi to usodno noč še doma, se je rešil na podstrešje, odnesel pa so mu vso obleko. Kakšen je bil prizor, ko je Mirko našel očeta, mater in brata mrtve, sestre pa bičane. Ni takih besed, ki bi lahko osvetlile grozoto, ki so jo doživeli hčerke in sin, ki so slišali strel in krik nedolžnih staršev in hromega brata.

Kozinova družina v Zapotoku je znana po vsej Ribniški dolini po poštenosti, zavednosti in pridnosti. Ni poštenjaka v dolini, ki bi imel o njej le eno slabo besedo. Mati je rodila 10 otrok,

od katerih sta dva mučenca, sin Jože je trgovski pomočnik nekje na Gorenjskem, ena hčerka pa je klarisinja v Splitu. Dvoje otrok je umrlo že prej.

Da je obsedel partizanske morilce sam mamom, ki jih preganja od umora do umora, dokazuje grozen in strašen zločin nad hromim sirom Janezom. Revez, samouk, ki je bil navezan le na stol, katerega so morali domači vedno prenašati, ker sam ni mogel nikamor, bil pa priden kot mravlja, saj je popravil na tisoče ur številnim Ribničanom iz vse doline.

Izpovedi skesanih partizanov

ali pravilneje izpovedi zapeljancev, so polne dokazov kako so ravno komunisti izdajali svoje tovariše in podpornike, katerih imena so našli na velikih seznamih pri raznih obkolitvah po Kočevskem. O »partizanski svobodi, bratstvu, pravici in novem redu« pa povedo mnogo, dovolj jasne, kot tudi številni oni, ki so bili z njimi in bili kot nezanesljivi poslani na prisilno delo.

Hromi Janez

Novice iz Države

Autobus padel 50 metrov globoko. Potniški autobus, ki vozi v okolici Apuanije, je na vožnji po ozkih vijugastih poteh nad reko Frigido nenadoma zaneslo, da se je začel obračati proti robu ceste. Šofer je izgubil oblast nad vozilom, toda v zadnjem hipu je sam skočil iz avtomobila, nesreče pa ni mogel več preprečiti. Avtobus z okrog 50 potniki je zdrsnil po bregu v 50 metrov globoko rečno strugo. Sreča v nesreči je bila, da se je vozilo trkalo po gostem grmičevju, ki je ublažilo težo padeča. Vsi potniki so bili težje ali lažje ranjeni, vendar se ni bati, da bi kdo ranam podlegel.

Strela ga je vrgla v strop. Ribiški čuvaj Angelo Zanella iz okolice Sandria je v svoji skromni hišici nekaj pospravljal, ko se je utrgal oblak in je začelo med nevihto strahovito treskati. Zraven njega sta bila nek delavec in nečakinja. Nankrat pa je v hišo udarila strela. Zanella je vrglo prav do stropa, enako pa tudi korec vode, ki je bil na bližnji mizi. Zanella je potem padel na mizo. Ko se je iz prve osuplosti in presenečenja prebudil, je opazil, da strela ni naredila nobene škode. Vse v hiši in vsi prebivalci so ostali čudežno nepoškodovani in zdravi. V hišo je namreč udarila vodena strela.

Revna uradniška mati brez dohodkov prosi za otroški voziček na posodo ali v dar. — Ponudbe na upravo »Slovenca«, kjer je tudi naslov, pod »Voziček« 212.

VPisovanje gojenk na Državnem osrednjem zavodu bo dne 1. in 2. septembra t. l. — Ravnateljstvo.

Šivilje, modiste in čevljarke pomočnike vladno vabimo, da se zanesljivo udeležijo splošnega sestanka delojemalcev oblačilne stroke, ki bo v nedeljo, 30. avgusta 1942 ob pol 11 dopoldne v Pokrajinski delavski zvezi, Miklošičeva cesta 22, prišliče, desno. Na sestanku bo predsedstvo skupin poročalo o tekočih zadevah. Ob tej priliki bodo udeleženci prejeli tudi kolektivne pogodbe iz svoje stroke, ki so pravkar dotiskane. Zaradi važnosti dnevnega reda pričakujemo, da bo udeležba čim večja. — Pokrajinski sindikat delojemalcev oblačilne stroke.

S. S. van Dyne:

ZAGONETNA SMRT

KRIMINALNI ROMAN

GOSPODA BENSONA

»Upravnik bi rad govoril s Platzovo. Prosim vas, če jo pokličete.« Nato se je obrnil k Markhamu in nadaljeval: »Tokrat jo hočem zaslišati jaz, če nimam ničesar proti. Včeraj se mi je zadelo, da se nam s Platzovo le še odpirajo neke možnosti, s katerimi ti včeraj nisi računal.«

Markham ni kazal ne zanimanja ne nezanimanja, pač pa nekaj, kar je vmes med njima.

»Bomo videli,« je dejal slednjič »kaj boš opravil.«

X. Poglavlje.

Ovrtjen sum.

Sobota, 15. junija ob 17.30.

Platzova je bila ob svojem prihodu v sobo mirnejša kot takrat, ko jo je bil zasliševal Markham. Še vedno pa je bilo na njenem obrazu nekaj trme. Markham jo je pozdravil s poklonom, Vance pa je vstal in ji ponudil globok in udoben naslonjač pri kaminu. Platzova se je vsedla in položila roke na široka naslonjala.

»Moram vam postaviti nekaj vprašanj,« je začel Vance in jo strogo pogledal, v vsakem oziru pa bo bolje, če govorite čisto resnico. Me razumete?«

Markhamova običajna vljudnost je iz-

ginila z njegovega obraza. Vance je vstopil naravnost pod Platzovo, ves strog in neupogljiv. Na njegove besede je Platzova dvignila glavo. Njen obraz je postal blede in tesnoba.

Vance je nadaljeval in pri tem poudaril vsak zlog:

»Ob kateri uri je prišla tisti dan, ko je bil Benson umorjen, gospodična St. Clair sem?«

»Tisti dan ni bilo nikogar.«

Vance je trenutek počakal, potem pa s strogim glasom ponovil:

»Katero uro je na dan zločina prišla gospodična sem?«

»Še enkrat vam rečem, da ni bilo nikogar,« je spet odgovorila Platzova.

Vance si je prižgal cigareto in začel kaditi, ni pa odmaknil svojih oči od ženske. Nazadnje je ona pogledala v tla. Tedaj pa se ji je Vance še bolj približal ter dejal strogo:

»Če poveste resnico, se vam ne bo zgodilo nič hudega. Če pa se boste upirali, boste gotovo imeli sitnosti, ker je odklanjanje pričevanja zločin, zavedajte se tega, in zakon ne bo poznal usmiljenja z vami.«

Zenska je začela kazati znake, kakor da ji je postalo mučno. Dvignila je lakti z naslonjala, jih oprčila k telesu in začela težko dihati:

»Prisežem pri Bogu! Sem ni bilo nikogar.« Nekoliko hriprav glas je izdajal njeno vznemirjenje.

»Ne kličite Boga na pomoč, jo je zavrnil Vance. »Koliko časa se je gospodična zatrdala tu?«

Kakšno minuto ni spregovoril nihče nobene besede. Vance je naprej kadil. Markham pa je nepremično držal cigaro med palecem in kazalcem ter čakal.

»Še enkrat je Vance vprašal nestrpano: »Torej kdaj je prišla?«

Platzova je začela viti roke.

»Ponavljam, da prisežem...«

Vance je pomignil, kakor da bi jo hotel prekiniti in se nasmehnil:

»Nima pomena,« je dejal. »Vi se vedete, kot bi bila nora. Prišli smo sem, da zvežmo resnico... in vi jo boste povedali.«

»Povedala sem jo že.«

»Menda ne nameravate prisiliti gospoda upravnika da vas da zapreti?«

»Povedala sem vam po pravici.«

Vance je odložil cigareto na pepelnik, ki je bil na mizi.

»Torej dobro, ker nam nečete ničesar povedati o gospodični, ki je bila tu, vam bom jaz povedal nekaj o njej. Proti večeru tistega dne, ko je bil umorjen vaš gospodar, se je oglasil zvonec od glavnega vhoda s ceste. Gospod Benson vam je povedal, da je nekdo prišel na obisk, ne? Vi ste šli odprti vrata in vstopila je dražestna gospodična. Povedila ste jo v tole sobo, draga gospa Platz, in dekle se je vsedlo udobno vpravo na tale stol, kjer sedite zdaj vi tako nemirno. Potem, je nadaljeval, ste postregli s čajem gospodični in gospo-

du Bensonu. Kmalu nato je ona odšla, gospod Benson pa se je podal gor v svojo sobo, da se preobleče... No, vidite, da vse vem?«

Prižgal je drugo cigareto.

»Se spomnite, kakšna je bila gospodična? Če ne, vam jo bom opisal jaz. Bolj majhne postave je bila... lase in oči je imela temne, oblečena pa je bila kot resne ženske.«

Platzova se je ob tem opisovanju nekam spremenila. Oči so postale nepremične, lica višnjeva, njeno dihanje pa je bilo še težje kot prej.

»In zdaj,« je končal Vance odločno, »kaj boste rekli na to?«

»Da sem kaj ni bilo nikogar,« je ponovila Platzova trdovratno in ta njena vztrajnost je bila kar nekam obudovajna vredna.

Vance se je za trenutek zamislil. Markham je že nameraval spregovoriti, pa se je zdržal.

»Vaše vedenje je čisto razumljivo,« se je spet oglašil Vance. »Vi dobro poznate gospodično in ste imeli osebni razlog, da niste povedali, kdo je prišel sem.«

Platzova se je zdržnila.

»Nikdar je nisem videla,« je zavpila preplašeno.

Vance jo je ošinil s hudobnim pogledom.

»No, no! Da gospodične niste nikdar videli, no!... Morda, toda jaz vam tega ne verjamem. Je lepo dekle, res lepo, in ni bilo tedaj prvič, da je bila z vašim gospodarjem čaj.«

»Vam je mar ona povedala, da je bila tu?« Njen glas je bil slaboten, nje-

na odločnost je izginila.

»Ne ravno sama,« je odvrnil Vance, »pa tudi treba ni bilo, kajti jaz sem to že prej vedel in nisem potreboval še koga, da bi mi pravil. Katero uro točno je prišla?«

»Približno pol ure nato, ko se je gospod Benson vrnil iz svojega urada,« se je slednjič vdala Platzova. »Toda on je ni pričakoval, to se pravi, ni mi povedal, da pride. Naročil je čaj šele potem, ko je bila že tu.«

»Zakaj mi včeraj jutraj, ko sem vas zasliševal, niste povedali, da je bila prišla sem?« je segel v besedo Markham.

Preplašeno se je ozrla.

»Zdi se mi,« je nadaljeval Vance dobre volje, »da se je gospa Platz bala, da bi potem imel gospodično na sumu.«

»Da, prav tako, gospod,« je hitro pripomnila Platzova. »Bala sem se, da bi jo kdo obdolžil. Je tako mirno in dobro dekle... To je bil edin razlog, zakaj sem tako molčala, gospod.«

»Dobro, dobro,« je odgovoril Vance spravljivo. »A povejte mi, ali se vam ni zdelo prav nič čudno, da tako resna gospodična kadi cigarete?«

Strah gospe Platzove se je spremenil v začudenje.

»Da... morda res... Bila pa je dostojna, to vam zagotavljam. Sicer pa dandanes kadijo že skoraj vsaka gospodična.«

»Imate prav,« je pritrdil Vance. »Toda gospodične navadno ne mečejo cigaretnih ogorkov v nezakurjene peči, ni res tako?«

Opozorilo pred nakupom ukradenega blaga

Ukradeni kipec sv. Krištofa je last akad. kiparja Goršeta

Ljubljana, 28. avgusta. Časopisni stolpci pod naslovom »Iz sodne dvorane št. 79« so zadnje čase vsak dan daljši, pa tudi zanimivejši. No, zanimivi v toliko, v kolikor odkrivajo vse mogoče načine goljufanja in tatvine ter druge prestopke, ki se danes vedno bolj množijo. To sicer še ni prišlo v sodniške akte in tudi najbrž ne bo, zato bomo to že danes obsodili, ne da bi vedeli krivca.

Corpus delicti je tokrat umetniški kipec svetega Krištofa, delo akademskega kiparja G. Goršeta. Za ta kipec je bilo v njegovem ateljeju na Gosposvetki cesti 13 (na dvorišču), že precej zanimanja. Neki gospod je pred kratkim naročil tak kipec večje velikosti. Ker je bilo za kipec precej zanimanja, g. akad. kipar ni bil predvčerajšnjim prav nič posebno presenečen, ko je vstopil v njegov atelje okrog 5. popoldne neznan gospod z

vizitko sledeče vsebine: (Milan Kandare, mag. uradnik, tu.) Velečenjeni gospod Goršet! Vljudo Vas prosim, če imate še doma, odnosno v ateljeju kipec sv. Krištofa ali pa ono doprsko dedlico (mali kipec). Izročite ali enega ali drugega prinositelju tega pisma mojemu znancu. Poravnava sama osebo i. pr. m. po kolegijski ceni. Z vdanimi pozdravi. Nečitljiv podpis (je pa skoraj doktorski, pisava lepa, skoraj inteligentna).

Gorše, pošteni, ki je zaupal, ker je mislil, da so tudi drugi pošteni. »Znanec«, oziroma »prinositelj«, neznanega Kandareta je pograbil kipec in izginil.

Kipec je 35 cm visok iz žgane gline, vreden okrog tisoč lir. Vse opozarjamo pred nakupom ukradenega kipeca, druge kipeče. slikarje. itd. pa na eventualne take obiske in vabljenja pisma.

Zadeva o menjanem bankovcu za 500 lir

Ljubljana, 29. avgusta. Kazenski sodnik-poeidnec na okrožnem sodišču je te dni obravnaval za sedanje čase prav zanimivo in poučno zadevo o menjanem bankovcu za 500 lir. Zadeva je kratko takole:

Gospa Tončka je 1. junija prišla na trg, da bi tam kupila nekaj graha. Ustavila se je pri branjevki Micki in kupila kg graha za 250 lir. Dala je branjevki velik bankovec in branjevka ji je odštela denar, ki ga je gospa lepo, ne da bi ga točno preštela, spravila in odšla. Doma je denar pregledala in sedaj se začela kritična točka, ko pravi gospa Tončka, da ji je branjevka dala premalo nazaj, da je ona dala bankovec za 500 lir, a je dobila vrnjeno samo 97.50 lir, kakor da bi bila dala bankovec za 100 lir. Jasno, da je gospa Tončka ukenila takoj vse potrebno, da bi dobila še 400 lir, za kateri znesek naj bi bila oškodovana pri nakupu 1 kg graha. Branjevka ni hotela o stvari nič slišati in je svoje trdila, da omenjeni dan ni od nikogar prejela bankovca za 500 lir.

Gospa Tončka je bila naposled prisiljena, da je zadevo prijavila državnemu tožilstvu zaradi prestopka prevare po §-u 334 k. z. Po uvedeni kazenski preiskavi proti branjevki Micki je državni tožilec dvignil obtožbo proti branjevki zaradi omejitve prestopka in tako je naposled prišlo do glavne razprave pred kazenskim sodnikom-poeidnecem, ki je za prestopke prevare pristojen.

Na razpravi je gospa Tončka navajala vse okolnosti in momente, ki govorijo v breme obtoženke. Nasprotno pa je obtožena branjevka

vtrajala pri svoji trditvi, da spornega dne ni na trgu od nobene kupovalke prejela bankovca za 500 lir.

V smislu §-a 280 k. z. zaradi pomanjkanja dokazov je bila branjevka oproščena.

Ta kazenski primer navajamo v primer vsem ljudem, ki imajo opraviti z večjim denarjem, da naj bodo povsod zelo previdni, natančni in naj vselej, ko menjavajo denar ali pa prejmejo vrnjen ostanek denarja, še vpiče prodajalca denar preštejejo in pregledajo.

Kakor je nam znano, se je prav zaradi bankovcev po 500 lir primerilo že več neljubih zmot, preprirov in so nekateri prebrisanji in brezvestneži oškodovali ljudi, ki so bili prepričani, da so jim dali tak bankovec, za primerne zneske.

Namesto premoga alkohol

Dobri gospod Milutin, ki je skušal že sedaj dobiti primerno zalogo kuriva za zimo, računajoč, da bo tudi prihodnje leto pritisnil hud mraz, je naprosil starega delavca, 58-letnega Janeza, da bi mu pripeljal premog. Izročil mu je čeden znesek 700 lir. Janez je denar prevzel in odšel. Toda denar se ni dolgo gret pri njem. Zakolovratil je v beznico, kjer je začel močno popivati, ko ga je alkohol popolnoma podjarmil in spravil pod svojo oblast.

Zaradi prestopka poneverbe je bil Janez S. obsojen na okrožnem sodišču na 2 meseca strogega zapor, ker je za sebe pridržal in porabil zaupani denar.

Grajski gozdček - naše letovišče in zdravilišče

Ljubljana, 29. avg. Grajski gozdček je poleg Ljubljane naše centralno letovišče, zdravilišče itd. Toliko sem slišal pripovedovati od navdušenih obiskovalcev, da sem sklenil, da si ga malo pobliže pogledam. Pot od Karlovskega mostu je prav prijetna.

Že po poti sem poslal oči na levo na pašo v gozd. Gozd je mešan: poleg smreke, buke in gabra so tukaj tudi hrasti, jelše, jeseni, makle, leske in druga drevesa. Profesorji prirodoslovja bodo še vedno lahko razlagali rastlinstvo v naravi.

Brž ko sem zavil v gozd, sem opazil nekaj izprememb. Smreke so sumljivo brezvejnate v spodnjih delih debla. Vprašanje nastane, če so bili temu vzrok živalski škodljivci. Kakor deus ex machina se pojavi sredi zelenja gospod in mala dedlica. Nekaj nosi zavitega v roki, malo se kovina to bliska. Takoj, ko pogledam tja, se obadva skalnjata. Zrudi sile razmer strgata cvetke sredi gozdnega dračja. Homo homini lupus. Nikdar ne veš, s kom imaš opraviti. Jaz se pa nisem legitimiral, da sem ponižni študent. Bojda bi se drevesa spremenila v stiski v vejice, kakor se izanske prekrije pred sodnikom v šibice.

Na vrhu grička kosita dva dečka travo za zajčke. Pravijo, da ima zajčje meso najmanj vode od vseh domačih živali. Lahko je prebavno in poceni ga pridelati. Ljubljanski zajčjereji se obetajo še zlati časi.

Po gozdu se izprehaja mlada gospodična s psikom. Nič ni neprijazna, ako jo ta ali oni gospod ogovori. In se primucka do mene tista

gospodična: »Ali vam ni nič dolgčas, gospod? Kaj pa tako pridno pišete?« Jaz sem pa odgovoril: »Pišem, da nima Bog rad takih gospodičen, ki ne delajo rade in jim gleda hudiček iz oči.« »Vi ste pa zelo dolgočasen gospod,« je rekla in jo je kar odneslo.

Cerkvene ure bijejo, vojaška trobenta poje, piskanje lokomotive, puhanje motorja... vse iz daljave, daljave...

Tukaj pa vlada blaženi mir, ki ga moti samo pokanje dračja, sekanje vej in žaganje dreves.

Duša, kaj hočeš še več?

V prvem kolu madžarskega državnega prvenstva sta dva novince, Palas in Haladas iz Budimpešte, dosegla prvi zmagi. Podrobnejši rezultati prvega kola so bili naslednji: Ferenczvaros: Szolnok 2:2, DMBAG:Torokves 2:0, Ujspest: Kispest 4:3, Haladas: VMF Szepel 2:1, AUG Neuzatz:Garma 2:2, Gamma Budapest:Klausenburger AG 3:2, Szeged:Salgotarjan 2:2.

Najvišje cene na ljubljanskem živilskem trgu

Po dogovoru z zastopnicami in zastopniki konsumentov, pridelovalcev in prodajalcev je mestni tržni urad Visokemu Komisariatu spet predložil najvišje cene za tržno blago v Ljubljani ter jih je ta odobril.

Z odlokom št. VIII-2 št. 4191-21 Vis. Komisariata za Ljubljansko pokrajino veljajo za Ljubljano določene najvišje cene od ponedeljka

Kupujte prelepo knjigo

„Ljubezni ki rešuje“

Stane le 5 lir. — Dobite jo v vseh knjigarnah in trafikah.

Z Goreniskega

Radajski voz varnostne policije, ki ga ima sedaj na razpolago okrožno propagandno vodstvo v Kranju, potuje po kranjskem okrožju in vrši propagando proti komunizmu.

Ranjence na Golniku je obiskal te dni okrožni vodja dr. Hochsteiner iz Radovljice. Vsakemu je izročil majhen dar in za poizkušnjo kozarec vkuhanega sadja, ki so ga pripravile žene radovljiskega okrožja. Pevski kvartet je zapel več koroških pesmi.

V Komendi praznuje gasilsko društvo svojo petdesetletnico. Steje 54 članov in ima dve brizgalki.

Pri Sv. Križu so ustanovili brambovski oddelek, ki šteje 41 članov. Imajo redne vaje in tudi nogometno skupino.

Z voljnimi jagodami se je zastrupil v Šmarjeti sedemletni Jože Bradac. Fanta so prepeljali v celovško bolnišnico.

Pri pliberski planinski koči je pilil gad 37-letnega inženirja Edvarda Mayerja. Njegovo zastrupljenje je precej nevarno.

Na vzhodni fronti so padli koroški rojaki: 24 letni prostovoljec pri SS oddelku Kurt Trampus, ki se je boril že na raznih bojiščih, 20 letni prostovoljec pri SS-oddelu Engelbert Seebacher, 20 letni planinski lovec Janez Tratnik, letalski poročnik Hinko Brönmann, deseterik Kurt Panzer, 31 letni planinski deseterik Srečo Angel, planinski narednik Ernest Kolb, 36 letni deseterik Boštjan Kopic in 32 letni deseterik Frane Gerra, edini sin uglednega posestnika z Gomovca pri Borovljah.

S Štajerskega

Na Spodnjem Štajerskem so se zadnje dni primerile številne nesreče. Navajamo jih le nekaj. V predhodnem taborišču v Mariboru se je ranil na nogi in zastrupil 18 letni delavec Jože Veržanski, doma iz Osijaka. V mariborsko bolnišnico so pripeljali tudi 65 letno posestnico Nežo Zafolnikovo iz Spodnje Polskave, ki je pomotoma pila očetovo kislino in dobila hude poškodbe v grlu in v ustih. V St. Jakobu v Slovenskih goricah je krava nabodla Antonijo Kurminko, 40 letni strojnik v nekem mariborskem podjetju Stefan Trček se je hudo poškodoval na kolenu. Nekje na Štajerskem je v ponedeljek ob krajevni nevihti ubila strela 33 letno Klaro Šturmovo in njeno 16 letno hčerko Rozo. Nevihta ju je zajela pri spravljanju otave. Bilo pa je še več hujših nesreč.

S Hrvaškega

Hrvaško ministristvo je nakazalo vsoto od sto tisoč kun sarajevski mestni občini, ki bo z denarjem podprla najsiromahnejše meščane, posebno pa družine s številnimi otroci.

Na sarajevski cestni železnici opravljajo že nekaj časa ženske vlogo sprevoznik. Obklečene so v zelo okusne obleke.

V Ogulinu so pred dnevi odprli dijaški dom, v katerem so dobili stroho številni dijaki iz velike župe Modruš.

V začetku prihodnjega meseca bo prišlo v goste Ustaške mladine več deset članov bolgarske mladinske organizacije »Branik«. Bolgarski mladenci bodo ostali gostje hrvaške mladinske organizacije.

V Sarajevu je bila pokopana igralka sarajevskega gledališča Delićeva. Na grobu ji je spregovoril književnik Dizdar.

Ljubljana

Koledar

Danes, sobota, 29. avgusta: Obgl. Jan. K. Nedelja, 30. avgusta: 14. pb., Roza.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa c. 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4; mr. Ustar, Selenburgova ul. 7.

Nedeljsko zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote od 20. ure do ponedeljka do 8 zjutraj mestni zdravnik dr. Debelak Gvido, Bleiweisova cesta 62.

Seznami davčnih osnov šivilj bodo do dne 14. septembra t. l. seznami davčnih osnov izdelovalcev dežnikov in ščitnikov, klobučarjev, krznarjev, modistov, kovačev in mehanikov bodo razgrnjeni do 15. septembra, seznami davčnih osnov kleparjev, pločevinarjev, vodnih instalaterjev, kanalizacijskih in plinskih naprav, ključavničarjev, livarjev, strugarjev kovin, brusarjev, bruscev kovin, izdelovalcev kovinske galanterije in elektroinstalaterjev bodo pa razgrnjeni 16. septembra med uradnimi urami v vratarjevi sobi na magistratu.

Sestanek vseh ljubljanskih zdravnikov, ki opravljajo zdravniško prakso, kakor tudi zastopnikov klinike, oddelkov bolnišnice, sanatorijev in bolniških blagajn sklicuje mestni fizikat v sejo dvorano na magistratu v nedeljo 30. t. m., ob 10.30 dop. Zdravniki bodo na tem sestanku dobili važna sporočila ter je zato udeležba obvezna.

Kamnoseške pomočnike in delavstvo vljudo nam vabimo na sestanek, ki bo v nedeljo, dne 30. avgusta t. l. ob 9 dopoldne v Pokrajinski delavski zvezi, I. nadst., soba št. 5. Na dnevnem redu sestanka je poročilo predsedstva skupine in raznoterosti. Pričakujemo čim večje udeležbe. — Skupina kamnoseških pomočnikov pri PDZ.

Ravnateljstvo šole Glasbene Matice opozarja na dvojce: v ponedeljek, 31. avgusta bo ob 18 v mali filharmonični dvorani javna produkcija gojencev, ki so obiskovali letošnji poletni tečaj na šoli Glasbene Matice. Nastopilo bo 24 gojencev iz oddelka za klavir, violino in čelo. Prav posebno pa opozarja še, da se začne vpisovanje na šolo Glasbene Matice za novo šolsko leto v torek, 1. septembra ob 9 v pisarni Glasbene Matice. Vpisovanje bo trajalo do petka, 4. sept. Vrš se dopoldne in popoldne. V soboto, 5. septembra bo določena urnika, v ponedeljek, 7. septembra pa bo začel pouk. Vse podrobnosti glede vpisa s dobe v pisarni Glasbene Matice. Sporedi z javno produkcijo pa so na razpolago v knjižarni Glasbene Matice.

Glasbena šola »Sloga« sporoča, da se v vpisovanje od 1. do 4. septembra t. l. v šolske pisarni v Pražakovi ulici 19 (vhod v pisarno nasproti glashbene dvorane) od 9 do 12 in od 15 do 17. V soboto, 5. septembra ob 16 bo razdelitev ur. V ponedeljek, 7. septembra pričnemo redni pouk. Poučujejo se vsi predmeti pevskega in instrumentalnih oddelkov ter osnovna in višja glasbena teorija. K mladinskemu petju se lahko vpišejo vsi otroci pred mutacijo. Ostali podatki so razvidni iz šolske deske.

Ljubljansko gledališče

Drama

Sobota, 29. avg., ob 17.30: »Vdova Roslinka«. Izv. Znižane cene od 10 lir navzdol. Nedelja, 30. avg., ob 14: »Poročno darilo«. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol. — Ob 17.30: »Kralj na Betajnovic«. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.

liter svežih bezgovih jagod 3 L, kilogram suhega lipovega cvetja 18 L, liter lisic 3 L, jajca 2 L komad.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozarjamo pa, da vse te cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini, ker je za drugih pokrajin uvoženo blago v veljavi cenik za zelenjavo in sadje št. 20 na rumenem papirju. Posebno pa opozarjamo prodajalce in prodajalce, da mora biti po teh cenah naprodaj vse blago zdravo, otrebljeno in v takem stanju, kakor je opisano v ceniku. Vsa povrtnina mora biti snažna in oprana, vendar pa ne več mokra, pač pa sveža.

Vse te najvišje dopustne cene in tudi vse nižje cene morajo biti vidno označene pri vsem v ceniku navedenemu blagu ne samo na Vodnikovem in Pogačarjevem, temveč tudi na živilskih trgih v Mostah na Viču, na Sv. Jakobu trgu in v Šiški, enako pa sploh pri vseh prodajalcih in prodajalcih po vsej mestni občini ljubljanski.

AMARO "1918"

GRENAK "1918"

Isolabella

VERMUT BIANCO

BELI VERMUT

V. HEISER

82

Zdravnik gre s križem svet

Običajno so naju sprejeli v velikem »salu«, v občinski hiši najčiste oblike, ki je elonela na debelih okroglih stebrih in imela lepo zrelo travo; znotraj pa je bila obložena s pletenimi preprogami — v vsej uredivi, ki sem jo videl, so gotovo prekašali evropske in ameriške stavbarje. »Falec« je bila odprta na vse strani: če se je nenadoma zila ploha s katere strani, je bilo treba samo potegniti vrh pa so se že spustile vlaknate zavese, ki so se zabarile dežju, da bi motil svečanosti v hiši.

Obrednik, ki ga je poznala do potankosti celo najbolj skromna samoaška hiša, se da primerjati samo z običajni na kakem evropskem kraljevem dvoru. Miza mora stati vedno v smeri dolžinske osi hiše, gost pa je moral sedeti na morski strani tako, da morja kazal hrbet. Vsi povabljeni so bili najavljeni po vrstnem redu. Posebna oseba jih je glasno najavljala. Kadar so postregli s pečenim prasičkom, je morala biti prasičkova glava obrnjena proti glavarju, trebul pa proti »taupcu«.

V »falec« ni smela vstopiti nobena ženska razen »taupca«; vaške device,

ki so jo čuvali ko svoj zaklad. Ponavadi je bila to najlepša poglavarjeva hčerka. Če poglavar ni imel hčerke, je katero vzel za svojo, o kateri je sodil, da bo vredna nadaljevati staro izročilo. Vsa vas je pazila, da je ostala devica, dokler poglavar ni menil, da je prišel pravi čas za politično zvezo s sosednjim plemenom. Potem je nova »taupca« zavzela njeno mesto. Kadar je spala, so jo čuvali štiri ženske: dve ob straneh, ena ob glavi in ena ob nogah. Bila je središče vsega življenja v pokrajini; zabavala je obiskovalce ter pomagala pripraviti »kavoc«.

»Kavac« je pišča, ki je splošno v rabi v Južnem morju in jo je treba ceniti za nekaj svetega. Ne najdeš dveh oseb pri pomenu, da ne bi stala med njima posoda s »kavoc«, brez nje tudi ne gre pri sprejemih. Obrednik priključuje važnosti dogodkov. Obiskovalca, ki se v zapletenih in strogih obredih ne spozna, imajo za neotesanca.

Vlada je spodbujala k uživanju »kavca«, ker je pišča dobro ustrežala vsem njihovim družabnim zahtevam in se je ljudstvo s tem izogibalo kvarnege vpliva opojnih pijač. Skušnja mi je pokazala, da si je vsaka dežela na

Vzhodu vdala alkohol, ki so ga pripravljali iz kokosovih orehov, sladkorja ali iz riža. Teh opojnih pijač ljudstva Južnega morja niso poznala, kar je prav gotovo močno vplivalo na njihovo zgodovino, zlasti pa še na njihovo spolno življenje.

V začetku obredja, kadar so postregli s »kavoc«, je »taupca« vrgla v ogromen kotel, ki je bil poln sladkorja, nekaj korenin »piper mesthy ticumac«, posušenega, zrelega joda in stolčenege, dodala je nekaj vode, nato mešala nekaj časa združeno snov in koreninice z vrtenjem vlekla iz tekočine, kakor bi perilo spravljala iz luga. Potem je pustila svojim pomočnicam, da so pijačo pretresle. Dodajala je vedno več koreninice, to pa toliko časa, da je »kavac« dobila svojo pravo moč.

Navade pri postrežbi »kavca« so bile kaj važne. »Taupca« je napolnila pol lupine kokosovega oreha in jo izročila razkosno oblečenemu točaj. Ta se je prestopil nekaj korakov z ene strani na drugo ter jo nazadnje z globokim poklonom ponudil častnemu gostu. Preden je gost pijačo ponesel k ustom, je moral zlititi po tleh nekaj kapljic v zadostilo bogovom. Poznal sem ta obred, zato sem se vsem zdel mož, ki se spozna na krajevne običaje, kar so močno cenili. Medtem ko sem pil »kavoc«, so vsi peli in ploskali z rokami. V nekaterih vaseh je navada zahtevala, da so morali z rokami natančno v taktu spremljati vsak požirek, in čutil sem,

da so bile vse oči naperjene na moje Adamovo jabolko.

Ko sem kupil izpraznil, sem zasuknil roko in vrtečo se kupo spravil na sredo »faleca«. Točaj jo je zagrabil šele, ko se je nehala vrteti ter jo nese »taupca«, ki jo je nanovo napolnila.

Medtem ko so pripravljali »kavoc«, so se živalno med seboj pomenkovali. Samoanci so govorniško imeli za umetnost, ki je zahtevala posebno vajeniško dobo; zato so vsakemu začetniku odsvetovali, da bi se spuščaj v slovesne govore po kosilu. Govorniška dolžnost tega plemena je dedna pravica in govornik uživa za poglavarjem tega rodu največjo čast. V nekaterih krajih je prvi minister v drugih pa ima še večjo moč kakor glavar sam. Še nikdar nisem doslej slišal, da bi kdo Rockefellerjevo ustanovo slavil s tako gorečimi besedami, povzdigujoč veliki blagor te ustanove, ki je segal do najbolj oddaljenih kotičkov sveta in pri tem tudi blagoslovil, ta revalni otoček. Ne morem zanikati, da so me močno ganile laskave besede, ki so jih povedali s tolikšno zgovornostjo in pri tem povzdigujoč moje vrline, o katerih nisem vedel, da jih imam. Kje je govornik iztaknil podatke o mojem burnem življenju, ne vem, še bolj pa me je presenetila njegova pretehtana raba angleških izrazov.

Tolikšen mojster v svoji materinščini resda nisem bil in s strahom sem čakal na trenutek, ko bom moral odgovarjati na podoben slovesen način ali pa vsaj lepo opravičiti, da nisem bogve kako zgovoren. Vendar sem se pomiril, ko sem izvedel da bo drug govornik povzel besedo namesto mene.

Mož je odgovarjal na slavošpev Rockefellerjevi ustanovi ter povzdigujoč vrline plemenskega poglavarja in njegove kraljice s prav čednimi izrazi ki bi jih jaz prav gotovo ne spravil na dan. Besede govornikove so kar kipele in vrele tako, da je prvi govornik takoj čutil, da bo moral z njim tekmoovati. Na srečo pa vsa tekma ni bila tako vroča in zagrizena, kakor na nekaterih slovesnih prilikah ob »kavci«, kjer govorniška prerokanja in hvalisanja trajajo kar cele ure.

Ko je kupa po strogem častnem redu obšla vso dolgo vrsto gostov in je bil zadnji govor pri kraju, so se začeli plesati, ki jih je bilo neskončno številno. Pri teh so nastopili moški in ženske, a se niso držali drug drugega: običajno so sedeli prekrizanih nog ter zvižali telo in roke ter se pozibavali ob zvoku godal na strune in bobenkov; gibali so se v molku, včasih pa so peli izredno lepe napeve, ki so se naslanjali na himne, naučene po misijonarjih, ki so še slajše od naših južnih pesmi.

Ob večernih slovesnostih so se plesali vlekli od devete pa do četrte ure zjutraj. Ob tej uri so bili gledalci že precej utrujeni, a plesalci so z isto nemo kazali svojo umetnost, dokler je ostalo še kaj ljudi.

Posebni dopisnik o velikem pohodu do Armavira

Kavkaško bojišče, 28. avg. s. Hrupne zmagice, ki so si jih nemške čete priborile na vzhodnem bojišču kljub srditemu odporu zagriženih sovjetskih sil, ne potrjujejo samo, kako odlični in bistri so bili načrti nemškega poveljstva, marveč izpričujejo hkrati, da sta vojska in letalstvo do podrobnosti izvedla vsa povelja. V neskončnih pokrajinah, kjer ni nobenih cest, mora letalstvo skrbeti za prevoz in za zveze.

Nemški motorizirani oddelki se bijejo zdaj daleč na vzhodu in jugu. Dolge vrste avtomobilov pa oskrbujejo prevoz najtežjega vojnega blaga. Ostalo delo pa opravlja letalstvo: dvomotorna letala stalno prevažajo bencin, bombe, nadomestne dele in mnogo drugega blaga.

S trimotornim prevoznim letalom sem prišel v Armavir, piše dopisnik. Za kratek čas smo se ustavili v Rostovu, ki je z viška videti nedotaknjen, a ob pristanku pokaže vse žalostne vojne rane.

Nad Armavirom sem bil že poprej, ko so nemški bombniki obdelovali ondote in železniške naprave. Zdaj pa sem lahko videl uspeh tega napada: strmoglavci so zmelili dolga vrsta vlakov, naloženih z oklepniki, protiletalskimi topovi in letalskimi stroji. Vse to blago so Sovjeti spravili onstran Kavkaza, a nemško letalstvo jih je prehitelo. Povsod vidiš sledove zmedenega boljševiškega umika. Na več ko 80 km dolgi poti srečavaš samo zvito in strto železje, polomljene tirnice in velikanske luknje, ki so jih zvrtele bombe. V Armaviru skorajda ni živega

človeka. Na bližnjih cestah pa vidiš reke beguncev, starcev in žena, ki se s svojo revščino vračajo v prazno mesto.

Vojni vihar se je polegel. Nemške oklepne sile zdaj lomijo odpor zagriženih sovjetskih čet ob predgorjskih stenah Kavkaza. Ozemlje je take narave, da dovoljuje boljševikom napade od strani, s katerimi bi radi zaustavili plaz nemških oklepnikov. Oskrba je čedalje težja, zato ves pohod ni več tako nagel. Toda letalstvo dela čudeže: majhna letala, ki lahko povsod pristajajo, prinašajo živež in strelivo, trimotorna letala pa nove sile ter odnašajo ranjence. Vrh tega letalstvo varuje vojsko ob bokih pred sovjetskimi napadi. Strmoglavci, bojna in lovška letala z bombami in streljivci stalno obsipajo boljševiške čete. Vsi ti letalski oddelki močno vplivajo na sovjetske čete z drznimi poleti, v katerih tolčejo in rušijo vsevprek. Letalstvo jih navdaja z grozo.

V zasedenih mestih steče življenje naglo v stare tirnice. Posebni nemški oddelki v hitri napeljujejo telefonske žice za zveze ter skrbijo za elektriko in vodo. Takih za silo urejenih mest je zdaj na stotine. Vse delo gre sporedno s čiščenjem vsega okoliškega ozemlja, kjer se še zmeraj potikajo boljševiške tolpe. Te tolpe rusko poveljstvo namenoma pušča v zaledju ter jim potem daje svoja navodila. V Armaviru je še dva dni pred zasedbo urejeval in vodil delo takih tolpa maršal Budjani. A spričo temeljitega nemškega dela so se vsi ti prevežani poskusi izjalovili.

Kavkaz je dežela naravnih krasot, bogastev in zanimivosti

Preko Kavkaza pelje gruzinska vojaška cesta v višini 2400 m

Kavkaz je izrazito verižno gorovje, ki poteka v premo smer kakor n. pr. Pireneji. Na prvi pogled pa se razlikuje od Pirenejev po tem, da je mnogo daljše: približno 1200 km daleč seže glavni greben do polotoka Apšeron ob Kaspijskem morju. Samo v sredini se je zaledja vanj Vladikavška ravnina. Povsod drugod se polagoma dviguje s severa in strmo pada na jug. Gorovje je zelo enostavno razčlenjeno in ima le večje prečne doline; podolžnice so prav slabo razvite. Glavni greben je mnogo bolj enoten kot pri Alpah, toda le v sredini dosega pravo višino visokega gorovja: na vzhodu in zapadu ne preseže 1000 m. Značilna je velika višina prelazov. Gruzinska vojaška cesta leži v višini 2400 m. Najbolj znana vrhova sta Elbrus (5630 m) in pa Kazbek (5040 m). Oba sta vulkana in pripadata severnemu pobočju. S tem se Kavkaz najbolj razlikuje od Alp in Pirenejev. Drugi vrhovi, ki pripadajo temeljnemu ogrodju, so skoraj tako visoki kot glavna vrhova in kažejo po večini divje razorane oblike kakor alpski.

Številne doline so v gornjem delu izrazito ledeniškega postanka s svojimi koristnimi oblikami. Le polagoma prehajajo v ozke soteske. Manjkajo pa večja jezera in vodopadi, ki so tako značilni za alpsko pokrajino. Današnja ločnica večnega snega koleba med 2900 in 3900

EIAR - Radio Ljubljana

Sobota, 29. avgusta 1942-XX: 7.30 Pesmi in romance. — 8. Napoved časa. Poročila v italijanski. — 12.20 Plošče. — 12.30 Poročila v slovenščini. — 12.45 Koncert violinistke Jelke Staničeve (pri klavirju Marta Bizjak-Valjalo). — 13. Napoved časa. Poročila v italijanski. — 13.15 Poročila. Vrhovnega poveljstva oboroženih sil v slovenščini. — 13.20 Lepe pesmi od večera in danes. Orkester pesmi vodi dirigent Angelini. — 14. Poročila v italijanski. — 14.15 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec. Pisana glasba. — 14.45 Poročila v slovenščini. — 15. Pokrajinski vestnik. — 17.15 Nove plošče Cetra. — 17.35 Dr. Marija-Rupert: Zdravje gospodinje, predavanje v slovenščini. — 19.30 Poročila v slovenščini. — 19.45 Opretna glasba. — 20. Napoved časa. Poročila v italijanski. — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. — 20.30 Vojaške pesmi. — 20.45 Lirična prirediteljska družba EIAR: Ples nevaležnic, spis. Ottavio Rinucci, ugalsbil Claudio Monteverdi. Emiral, albska legenda v enem dejanju, spisal in ugalsbil Bruno Barilli. Med odmorom predavanje v slovenščini. — 22. Lahko glasbo vodi dirigent Petralia. — 22.45 Poročila v italijanski.

SELMA LAGERLOEF:

NA RAZPOTJIH SRCA

ROMAN

»Res?« je vzkliknil Schagerstroem.
»Da,« je dejal glas. »To je gola resnica. In veste morda še naprej? Nekaj moških iz okolice cerkve se je tako razjezilo na Karlino zavoljo prevare, da so ji sklenili pripraviti mačjo godbo, kakor je to v Upsali navada, če so bili študenti nezadovoljni s profesorjem.«
»Tako?«
»Mladenci so prišli že pred prošnjo in začeli s svojim teatrom, toda nadaljevanje jim je nekdo onemogočil. Karl Artur jih je ustavil. Rekel je, da njegova mati prenočuje v prošnji in ne bi mogla tega ropota prenesti.«
»Toda drugače bi mladi Ekenstedt vso stvar pač prepustil svojemu toku?« je vprašal Schagerstroem.
»O tem si ne upam govoriti. Toda iz razlogov pravičnosti upam vendarle, da se bodo mladeniči neko prihodnjo noč povrnili. Tudi upam, da Blinda Kall že dolgo teka okoli in prepeva svojo, za Karlino zasmehljivo pesem. Kapitan Hammerberg jo je bil zložil in je zelo smešna. Poje se, po napevu: »Če na nebu sije luna...« Če bi vi, gospod industrijec, slisali to pesem, bi bili preverjeni, da Karlina Loewenskoeld ne morete poročiti.«
Govoreča oseba je nenadoma umolknila. Schagerstroem je potrkal na steno kočije, verjetno zato, da bi dal kočijažu znamenje, naj ustavi.
»Toda, za božjo voljo, mar mislite, gospod industrijec, že izstopiti?«
»Da, moja milostna,« je odvrnil Schagerstroem. Bil je videti enako ardit kakor večer poprej, ko je Britta Nyman poskušala povedati nekaj lepšega o Karlini. »Ne vidim drugega izhoda, če se

hočem izogniti poslušanju obrekovanj osebe, ki jo visoko spoštujem in jo mislim vzeti za svojo ženo.«

»Toda, prosim vas! Tako pa vendar nisem mislila.«
Ta hip se je voz ustavil. Schagerstroem je odprl vrata in izstopil.

»Da, že razumem, da niste tako mislili, je dejal na ves glas in potem zaloputnil vrata z vso naglico.

Stopil je k postiljonu, da bi plačal za vožnjo.

»Kaj nas boste zopet zapustili, gospod industrijec? Potem dami ne bosta veseli. Gospa proštova mi je že ob začetku očitala, da v vozu ni nekaj kavalirjev.«

»Gospa proštova?« je vprašal Schagerstroem. »Katera gospa proštova?«

»No, ja, proštova gospa iz Korskyrke. Ali niste mar toliko govorili s sopotnicami, da bi, gospod industrijec, ne izvedeli, da sta gospa proštova in gospodična Karlina Loewenskoeld sedeli skupaj z vami v vozu?«

Tedaj se je pokrtil s kapo, škrknil z bičem in poštna kočija je oddrdala. Schagerstroem pa je še dolgo stal na istem mestu in gledal za njo.

Polnoč je bila že daleč proč, ko je Schagerstroem zopet prispel na Gammal Nyman in njegova žena še nista šla spat. Z velikim strahom sta pričakovali Schagerstroemovo vrnitev in spraševala sta se, ali naj ne bi konec koncev razposlala na vse strani ljudi, da bi ga poiskali. Oba sta se sprehajala po drevoredu gor in dol, dokler ga slednjiki nista zagledala.

Zapazila sta močno, čokato postavo, ki se je utrgala iz nočnega mraka. Spoznala sta Schagerstroema takoj, toda težko jima je bilo verjeti, da je to resnično on. Moč, ki jima je prihajal nasproti, je brundal sam predse neko znano popevico. Ko ju je Schagerstroem dohitel, se je začel smejati.

»Oh, glej, da se spraviš spat!« je rekel. »Jutri bosta vse izvedela. Da pa ne bom pozabil, ti Nyman, se moraš pripraviti, da se boš mesto mene odpravil na to nadzorstveno potovanje.«

Jaz moram takoj jutri zjutraj nazaj na Korskyrko.

OGLARJEV SIN

POGORSKA PRAVLJICA

SPISAL JOŽE TOMAŽIČ
RISAL JOŽE BERANEK

59.

Vse tri rešene kraljične popelje tedaj medvešek na dno jame, kjer je še visela vrv iz srobotine. Ozrl se je navzgor in ob svetlem žrelu je opazil glavi hostnika in kamnarja. Silna prijatelj ga še čakata.

Prvo naveže na srobotino najstarejšo kraljično; potegne za vrv in že se je oboje dvignilo s tal. Medvešek in sestri so v strahu zrlji za njo, dokler je nista kamnar in hostnik potegnili na svetlo. Nato naveže drugo kraljično in še najmlajšo. Vse tri kraljične so bile bile sedaj na zemlji.

60.

Medvešek pa čaka, da spustita vrv še četrtič zanj. Tedaj je zaslislal skozi žrelo, da se kamnar in hostnik pripravata za rešene kraljične in kregata.

Po dolgem času pomolita vendarle še njemu vrv. Ves preprič se mu je zdel zelo čuden; sumljivo mu je tudi bilo, da vrvi takoj nista spustila skozi žrelo.

»Preizkusim vaju, če pošteno mislite,« sklene medvešek; na vrvi naveže skalno peč ter potegne. Vrv se dviga lepo počasi, ko v sredini obstoji in nenadoma zgromi vse na dno jame.

»Takšna sta? Le počakajta me!« se je razjezil.

pa so ostali proti domačinom v veliki manjšini. Tako so nastale samostojne republike. Poleg številnih manjših igrajo veliko vlogo zlasti tri večje: Georgija, Azerbejdžan in Armenija.

Posebno japonsko odposlanstvo je na Andamanskem otočju ugotovilo, da so tam bogata ležišča rudninskih polj, razen tega pa je tudi ribolov na bližnjih morjih obilen. Japonske oblasti bodo skušale ta naravna bogastva temeljito izrabiti.

V španskem kraju Puente Cebuche je padlo neko britansko bombno letalo. Štirje člani posadke so se ubili, dva pa sta obležala težko ranjena. Prepeljali so ju v vojaško bolnišnico v Algecirasu.

Oklici.

V soboto popoldne se je pojavil Schagerstroem v prošnji v Korskyrki. Rad bi s proštom govoril o preganjanju ki je bilo proti Karlini v teku, in se z njim posvetoval, kako naj bi se zopet dosegla edinstvo.

Dejansko se Schagerstroem ne bi mogel znajti v nobenem primernejšem času. Stari ubogi gospod je bil čisto iz sebe od razburjenja. Pet majhnih bradavic na njegovem čelu se je zopet svetilo v ognjeni rdečici.

Istega dne dopoldne so se namreč pri proštu zglasili trije možje iz naselbine okrog cerkve, namreč lekarnar, organist in davkar. Vsi trije so prišli samo zato, da bi gospodu proštu sporočili ne samo svoje, temveč tudi vse občine želje, da bi namreč Karlino odstranil iz svojega doma.

Lekarnar in davkar sta bila prilično vlnudna. Na njima se je dobro videlo, kako neprijetno jima je, ko sta morala sporočiti to zahtevo. Organist pa je bil do skrajne mere piker. Govoril je zelo glasno in nepremišljeno in popolnoma pozabil na spoštovanje, ki ga je bil dolžan do svojega predstojnika.

Staremu proštu je povedal v obraz, da škoduje njegovemu ugledu v občini, če bo Karlina še delj časa ostala v prošnji. Ta ni samo na najnesramnejši način potegnila za nos svojega zaročenca, ni se le pri mnogih priložnostih nezaslišano vedla, temveč je celo včeraj pograbil njegovo ženo, ki gotovo ni pričakovala, da se ji bo kaj huduga zgodilo, če se je kot gost mudila v tem visoko spoštovanem domu na obisku.

Na vse to je proštr kratko in malo odgovoril da bo njegova sorodnica, gospodična Loewenskoeld, ostala v njegovi hiši, kakor dolgo bo svojo glavo nosil na ramah. Po tem odločnem odgovoru so se gospodje morali odstraniti.

»Vsa ta neprijetnost noče dobiti svojega konca,« je dejal proti Schagerstroemu. »Tako je šlo skozi ves teden. In lahko se zanesete na to, gospod industrijec, da ta organist ne bo ostal pri prvem koraku. Sam na sebi je zelo dober človek, toda njegova žena ga hujska.«